

GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA NACIONALNIM PARKOM KOPAONIK ZA 2010. GODINU



Kopaonik, 2009. godine

UVODNE NAPOMENE

Godišnji program upravljanja Nacionalnim parkom Kopaonik za 2010. godinu (u daljem tekstu: Godišnji program) donosi se na osnovu člana 54. stav 4. i 5. Zakona o zaštiti prirode (Službeni glasnik Republike Srbije br. 36/09). a u skladu sa Prostornim planom područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik i Programom zaštite i razvoja Nacionalnog parka Kopaonik za period 2006-2010 godine.

Godišnji program predstavlja operativni plan za realizaciju aktivnosti, zadataka i mera utvrđenih srednjoročnim programom zaštite i razvoja Nacionalnog parka Kopaonik (u daljem tekstu: Park) a radi unapređenja stanja zaštite i razvoja prirodnih, kulturno - istorijskih i radom stvorenih vrednosti u skladu sa utvrđenim režimima zaštite.

Godišnjim programom se utvrđuje dinamika i nosioci poslova, aktivnosti i visina potrebnih sredstava za realizaciju svih poslova.

Programom se identifikuju trajni zadaci i obaveze na upravljanju Nacionalnim parkom Kopaonik.

Radi uspešnog izvršavanja postavljenih zadataka iz Godišnjeg programa Javno preduzeće "Nacionalni park Kopaonik" (u daljem tekstu: Preduzeće) ostvariće saradnju sa svim nadležnim subjektima od Ministarstava preko naučnih institucija do opština na čijoj teritoriji se proteže Park .

Realizacija poslova i zadataka utvrđenih godišnjim programom za 2010. godinu, biće u uskoj zavisnosti i od organizacionih i materijalno finansijskih pretpostavki kao i od angažovanja republičkih organa i drugih zainteresovanih subjekata na razrešenju prioritetnih zadataka u zaštiti šuma, zaštiti prostora od bespravne gradnje, uređenju voda, građevinskog zemljišta i ostalih pratećih problema koje u sebi nosi razvoj turizma i nekontrolisana izgradnja.

Neki od poslova iz predhodnog perioda nisu realizovani iz razloga što Preduzeće nije imalo finansijskih sredstava za sve planirane zadatke, a veći deo istih je u tesnoj zavisnosti od rešenja ključnih problema i imovinsko pravnih odnosa Turističkog centra Kopaonik (Suvo Rudište) i nedefinisanih nadležnosti između subjekata na tom prostoru. Takođe korisnici Nacionalnog parka Kopaonik nisu realizovali deo preuzetih obaveza koje su ugrađene u Program za 2009. godinu, pa je deo tih poslova prenet u 2010. godinu.

1.0. CILJEVI I KRITERIJUMI PROGRAMA UPRAVLJANJA NACIONALNOG PARKA KOPAONIK

1.1. Opšti ciljevi

Koncept upravljanja Nacionalnim parkom zasniva se na zaštiti biološkog, geološkog i pejzažnog diverziteta i ukupnog spomeničkog nasleđa uz primenu potrebnih mera sanacije i rekonstrukcije osetljivih ekosistema, tj. aktivnih mera zaštite; održivom turizmu i rekreaciji, promovisanju tradicionalne proizvodnje i zdrave hrane i uključivanju stanovništva u sve vidove upravljanja, zaštite i razvoja šireg područja, a u cilju:

- Zaustavljanja daljeg narušavanja i degradiranja životne sredine;
- Očuvanja zemljišta i njegova zaštita od zagađenja i neracionalnog korišćenja;
- Očuvanja površinskih i podzemnih voda od zagađenja i neracionalnog korišćenja i zaštita istih od štetnih dejstava;
- Očuvanja čistoće vazduha;
- Zaštite i uzgoj šuma i njihovih opštekorisnih funkcija i pošumljavanje goleti;
- Očuvanja biljnog i životinjskog sveta;
- Očuvanja kulturnih dobara;
- Racionalnog korišćenja prostora za izgradnju;
- Rekultivacija degradiranog zemljišta;
- Kontrolisanog deponovanja komunalnog i industriskog otpada, njihovog neutralisanje i reciklaža;
- Zaštite posebno vrednih delova prirode i stvorenih vrednosti.

1.2. Kriterijumi

Kriterijumi upravljanja zasnivaće se na:

- Kriterijumima zaštite biološke, geološke i predeone raznovrsnosti i zaštite posebnih prirodnih i kulturnih vrednosti nacionalnog, regionalnog i lokalnog nivoa;
- Kriterijumima mudrog korišćenja prirodnih resursa koja je primerena široj nacionalnoj i regionalnoj, ekonomskoj i socijalnoj politici;
- Kriterijumima (trajno) održivog razvoja područja i zaštitne zone, odnosno zone uticaja, na regionalnom i lokalnom nivou, sa pozitivnim implikacijama na socio - ekonomsku strukturu, odnosno kvalitet života stanovništva.

Na osnovu opštih stručnih ciljeva i kriterijuma koji su usaglašeni i koji će se usaglašavati sa međunarodnim kriterijumima, prihvaćenim obavezama i razvojem zakonodavne materije definišu se mere, uslovi i zadaci po pojedinačnim celinama i temama.

2.0. UPRAVLJANJE PRIRODNIM I KULTURNO - ISTORIJSKIM VREDNOSTIMA

2.1. Mere i uslovi

Upravljanje prirodnim i kulturno istorijskim vrednosti zasnivaće se na sledećim merama, uslovima i obavezama:

- Neposredno sprovođenje mera zaštite;
- Praćenje stanja i uticaja endogenih i egzogenih faktora na ukupno stanje sredine;
- Prioritetno očuvanje najvrednijih i najugroženijih ekosistema;
- Primena mera konzervacije prirodnih vrednosti samo za ono što je očuvano;
- Primena postojećih i međunarodnih standarda za ocenu ugroženosti i veličine promena i trendova populacija flore i faune;
- Očuvanje prirodnih florističkih i faunističkih vrednosti kroz održavanje ili poboljšanje uslova njihovog opstanka;
- Restauracija oštećenih prirodnih vrednosti sa obnovom staništa vrsta;
- Reintrodukcija iščezlih vrsta flore i faune prema realnim prioritetima;
- Konzervacijom zaštita kulturnih dobra odnosno arheoloških nalazišta;
- Obavezno je istraživanja pratiti radovima na konzervaciji;

Sva istraživanja podležu obavezi pribavljanja saglasnosti predviđenih zakonima i izradi projekata za sve radove na konzervaciji, rekonstrukciji i prezentaciji dobara.

2.2. Zadaci i aktivnosti na upravljanju prirodnim vrednostima

1) Aktivnosti na rekognosciranju i vrednovanju prirodnog dobra, po svim elementima prirodnog kompleksa, a u cilju zaštite svih posebnih prirodnih vrednosti.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 250.000,00

Izvršioци aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode,
Preduzeće.

2) Radovi na kompleksnoj zaštiti, uređenju i prezentaciji pojedinih lokaliteta

Izvođački radovi prema projektu, na sledećim lokalitetima:

- Oštri krš – Urediti prilaz vidikovcu i sam vidikovac odakle se može najbolje prezentovati prostor prvog stepena zaštite "Gobelja"

Planirana sredstva:

Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja: 2.000.000,00

Sopstvena sredstva: 500.000,00

Izvršiocu aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode, Preduzeće.

- Rekonstrukcija i održavanje Kanjon Samokovske reke, Metođa, malog Metođa i Jelovarnika



Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 300.000,00

Izvršiocu aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode, Preduzeće.

3) Zaštita retkih i ugroženih vrsta flore i faune

Pojedinačnim projektima definišaće se konkretni poslovi i zadaci za 2010. godinu uzimajući u obzir planirana dugoročna istraživanja i praćenje stanja u ovoj oblasti.

a) Determinacija staništa i praćenje stanja biljnih i životinjskih vrsta čije je korišćenje i promet regulisan zakonom.

- Determinacija staništa vrste medveđe grožđe (*Arctostaphylos uva-ursi*). Nastaviti radove u 2010. godini (druga faza) da bi se kasnije radio monitoring i druga istraživanja ove vrste.
- Determinacija staništa vrsta iz roda *Gentiana* koje su pod kontrolom sakupljanja po uredbi.
- Monitoring nekrofagih vrsta ptica na eksperimentalnom hranilitu.

Razmotriće se mogućnost premeštanja hranilišta na bolju lokaciju koja bi bila trajno rešenje. Ovo je deo projekta Zavoda za zaštitu prirode koji se radi za celu Srbiju.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva : 550.000,00

Izvršiocu aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode, Preduzeće.

Rezultati rada na svim temama tokom godine prezentovaće se na odgovarajućim stručnim i naučnim skupovima i štampati u istim časopisima. Isti će se iskoristiti za preduzimanje konkretnih poslova radi unapređenja stanja zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta.



v) Determinacija staništa i praćenje stanja trajno zaštićenih vrsta flore.

- Monitoring runolista (*Leontopodium alpinum*).
Na osnovu rezultata monitoringa sprovodiće se mere aktivne zaštite.
- Obnavljanje staništa lincure. Proizvodnja sadnica i prenošenje na prirodna staništa (druga faza) nastavak započetih radova u 2009. godini.
- Monitoring stenoendemičnih vrsta *Cardamine pancicii*, *Sempervivum kopaonikensis* i *Viola kopaonikensis*. Početno stanje su rezultati projekta predhodnog petogodišnjeg istraživanja (nastavak započetih radova u predhodnoj godini).



Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 650.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Preduzeće.

4) Obnavljanje oznaka spoljnih granica Nacionalnog parka i posebno zaštićenih delova područja.

- Nastaviće se radovi na razgraničenju poseda sa privatnim vlasnicima (na lokalitetima Brusna, Srebrnac i Gvozdac), postaviće se trajne oznake i podaci uneti u katastarski operat.
- Obnavljanje granica prvog stepena zaštite unutar Parka.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 500.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Preduzeće.

2.3. Zadaci i aktivnosti na zaštiti kulturno - istorijskih vrednosti

1) Konzervacija i prezentacije arheološkog lokaliteta na Nebeskim Stolicama

Planiraju se redovi na konzervaciji i restauraciji lokaliteta Nebeske stolice jer su istraživanja završena.

Prezentacija lokaliteta



Planirana sredstva:

Zavod za zaš. spom. Kraljevo: 200.000,00

Izvršioци aktivnosti:

Zavod za zaš. spom. Kraljevo,
Preduzeće.

2) Obezbeđivanje stručnog i inspekciskog nadzora nad svim radovima u ovoj oblasti.

3.0. UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA

3.1. Mere i uslovi

Radi realizacije zadataka na zaštiti i upravljanju prirodnim resursima neophodno je:

- Obezbeđenje osnovnih podataka o stanju pojedinih elemenata prirodne sredine kao stručne osnove za donošenje dugoročnih razvojnih odluka;
- Definisavanje mera zaštite i uređenja šumskih rezervata;
- Istraživanje mogućnosti i uslova za saniranje zdravstvenog stanja i sušenja šuma;

Upravljanje i korišćenje prirodnih resursa zasnivaće se na sledećim uslovima i obavezama:

- Dostizanju funkcionalnog stanja šumskih ekosistema;
- Unapređivanju stanja izmenjenih, oštećenih, ugroženih ili uticajem čoveka ili elementarnim nepogodama razgrađenih pašnjačkih površina Parka;
- Usmeravanju svih aktivnosti na zaštiti lovne i ribolovne faune ka uzgojnim merama.

3.2. Zadaci i aktivnosti na zaštiti i upravljanju šumama

1) Izrada Programa gazdovanja privatnim šumama

Prikupljanje terenskih podataka, obrada istih i dobijanje saglasnosti od resornih ministarstava.

<u>Planirana sredstva:</u> Sopstvena sredstva: 1.500.000,00 Min. polj. šum. i vod. 300.000,00	<u>Izvršioci aktivnosti:</u> Preduzeće. Angažovani izvođači
---	---

2) Gazdovanje šumama

Sprovodiće se sve mere na sanitarno - uzgojnim i drugim radovima koji su predviđeni Godišnjim planom gazdovanja šumama za 2010. godinu.

A) Planirani radovi na gajenju šuma.

Redni broj	Vid rada	Površina u ha
1.	Popunjavanje prirodno obnovljenih sastojina	32,42
2.	^išćenje u kultutama	5,43
3.	Veštačko popunjavanje goleti	22.41

<u>Planirana sredstva:</u> Sopstvena sredstva: 3.000.000,00 Min. polj. šum. i vod. 500.000,00	<u>Izvršioci aktivnosti:</u> Preduzeće. Angažovani izvođači
---	---

B) Planirani radovi na zaštiti šuma.

Redni broj	Vid rada	jedinica mere	Planirano
1.	Postavljanje lovnih stabala	kom.	80 - 100
2.	Postavljanje fero - klopki	kom.	30
3.	Posipanje panjeva boraksom	ha.	560
5.	Sanitarni pregledi seča slučajnih prinosa	ha	7.000
6.	Sanitarno uzgojni radovi	ha	680

<u>Planirana sredstva:</u> Sopstvena sredstva: 32.000.000,00 Ministarstvo poljoprivrede šum. I vod. JP „Srbija šume“ : 1.000.000,00	<u>Izvršioci aktivnosti:</u> Preduzeće, JP „Srbija šume“
--	--



3) Izrada Plana zaštite šuma od požara na osnovu novih osnova gazdovanja
Plan će se završiti do kraja 2010. godine.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 300.000,00

Izvršioc i aktivnosti:

Stručne institucije,
Preduzeće.

4) Rekonstrukcija šumskih puteva.

- Draganjski potok - Jaram
- Gvozdac – Svinovi
- Rendara - Crna Glava
- Jaram – Gvozdac
- Glog – Barska reka
- Klupci – Dunjicke bačije
- Đorov most – Modra ploča

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva 10.000.000,00
SO Raška 1.000.000,00

Izvršioc i aktivnosti:

Preduzeće,
Direkcija za izgradnju i urbanizam.

5) Aktivnosti na zaštiti i korišćenju sporednih šumskih proizvoda

Sprovođiće se sve mere predviđene Godišnjim programom zaštite i korišćenja sporednih šumskih proizvoda sa prioritetom zaštite sledećih vrsta:

- Borovnica,
- Kleka,
- Jestive gljive,
- Lekovito bilje.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 490.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Kooperanti,
Preduzeće.



3.3. Zadaci i aktivnosti na zaštiti i upravljanju lovnom i ribolovnom faunom

1) Zaštita i unapređivanje lovišta i lovne faune

Izrada godišnjeg programa na osnovu "Lovne osnove lovišta Kopaonik" i njegova realizacija. Program će biti urađen do 31 marta 2010. godine.

Prioritetni poslovi će biti zaštita unapređivanje i reintrodukcija ugroženih i iščezlih vrsta kao i izrada lovno - tehničkih objekata.

Pripremljen je projekat:

- Reintrodukcija divokoze (*Rupicapra rupicapra*).

Urađena je studija i započelo hvatanje divljači. Unošenje divljači nije realizovano u 2009. godini iz razloga nemogućnosti hvatanja dovoljnog broja jedinki, pa se obaveze prenose za 2010 godinu. Monitoring adaptacije i razvoja populacije radiće se još tri godine.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 500.000,00
Ministarstvo životne sredine i prostornog
planiranja: 3.000.600,00

Izvršioci aktivnosti:

Zavod za zaštitu prirode,
Naučne institucije,
Preduzeće.

2) Upravljanje ribolovnim područjem i ribolovnom faunom

Izrada godišnjeg programa unapređivanja ribarstva i njegova realizacija. Prioritet će biti zaštita autohtonih vrsta i njihovih staništa, praćenje populacije *Salmo truta* i obnavljanje informativnih oznaka ribolovnog područja.

Predviđeno poribljavanje za 2009. godinu nije realizovano pa se obaveze prenose u 2010. godinu. Razmotriće se mogućnost sportskog ribolova na određenom reviru, što će bliže biti definisano Godišnjim programom unapređenja ribarstva.

TABLA: Intezitet poribljavanja

Tekućica	Broj lokaliteta za poribljavanje	Komada potočne pastrmke 0+	Komada potočne pastrmke mladi	Komada potočne pastrmke jednogodišnje 1+	Ukupno 0+	Ukupno 1+
Samokovska reka	3	4 000		2 000	12 000	6 000
Gobeljska reka	2	3 000		1 500	6 000	3 000
Brzečka reka	2	3 000		1 500	6 000	3 000
Barska reka	2	2 000		1 000	4 000	2 000
Palještički potok	2	2 000		1 000	4 000	2 000
Lisinska reka	1	1000		500	1 000	500
UKUPNO	12				33 000	16 500

Planirana sredstva:

Ministarstvo životne sredine i prostornog

planiranja : 659.000,00

Sopstvena:

361.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Preduzeće.



3.4. Zadaci i aktivnosti na zaštiti, razvoju i upravljanju vodama

1) Aktivnosti na zaštiti izvorišta za vodosnabdevanje - sliva reke Samokovke

Na osnovu utvrđene zaštitne zone i identifikovanih zagađivača radiće se:

- Monitoring zaštićene zone,
- Predlaganje mera zaštite – na inicijativu Nacionalnog parka Kopaonik pokrenuto je rešavanje problema otpadnih voda Turističkog centra.

2) Aktivnosti na zaštiti izvorišta Ciganske reke

- Monitoring tog prostora i sprečavanje narušavanja istog usled početka gradnje novog turističkog centra na tom prostoru

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva:

100.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Preduzeće.

4.0. PLANIRANJE, IZGRADNJA I UREĐENJE PODRUČJA

4.1. Mere i uslovi

Planiranje, izgradnja i uređenje područja zasnivaće se na sledećim merama i uslovima:

- Zaštita posebnih prirodnih i kulturno - istorijskih vrednosti predstavlja prioritetni zahtev u korišćenju prostora i predodređuje namenu površina;
- U svim slučajevima, saglasno zakonima i postojećem Pravilniku, obavezna je: izrada detaljne analize uticaja objekata, odnosno radova na životnu sredinu; primena propisanih mera i uslova zaštite prirode i životne sredine;
- Regulisanje saobraćajnih tokova predpostavlja eliminisanje teretnog tranzita, zamenu osobnog saobraćaja adekvatnim vidovima javnog prevoza, povezivanje i rekonstrukciju mreže internih saobraćajnica;

- Rekonstrukcija postojeće i dogradnja infrastrukture i građevinskih područja mora biti u skladu sa graničnim kapacitetima korišćenja resursa Parka i utvrđenim standardima opreme, radi eliminisanja uzročnika zagađivanja i neželjenih promena životne sredine.

4.2. Zadaci i aktivnosti na prostornom i urbanističkom planiranju

1) Aktivnosti na primeni Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik

Aktivnim učešćem obezbediti primenu zakonskih odredbi za poštovanje utvrđenih graničnih kapaciteta u korišćenju prirodnih vrednosti i teritorije Parka u skladu sa potrebama zaštite.

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva: 100.000,00

Izvršioci aktivnosti:

-Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja,
-Zavod za zaštitu prirode,
-Preduzeće.

2) Aktivnosti na izradi urbanističkih planova

Aktivno učestvovati u izradi (reviziji) planova detaljne regulacije koji će se zasnivati na graničnim kapacitetima korišćenja teritorije parka u skladu sa potrebama zaštite i novim Prostornim planom.

- Izrada Plana detaljne regulacije Srebrnca i Rendare (Usaglašavanje sa novim prostornim planom posebne namene i dobijanje potrebnih saglasnosti od nadležnih institucija).
- Izrada plana detaljne regulacije Sunčana dolina – Bačište. Učešćem u radu ovog plana obezbediti potpunu primenu Prostornog plana posebne namene.

Planirana sredstva:

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja: 780.000,00
SO Raška i Brus : 600.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja,
SO Raška i Brus.
Preduzeće.

4.3. Zadaci i aktivnosti na izgradnji i uređenju građevinskog zemljišta

1) Izrada projekta "Vizitor centra"

Izvršiti neophodne pripreme i započeti izradu projekta zgrade prema Planu detaljne regulacije "Suvo Rudište" za potrebe izgradnje vizitorskog centra.

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva: 1.600.000,00	Preduzeće.

2) Stavljanje u funkciju primarnih informativno–kontrolnih i edukativnih punktova na ulazima u Nacionalni park Kopaonik.

<u>Planirana sredstva</u>	<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja: 8.000.000,00	Preduzeće.
Sopstvena sredstva: 4.000.000,00	Preduzeće.

2) Aktivnosti na uređenju sela u zaštitnoj zoni

Kod nadležnih Opštinskih organa inicirati izradu programa za projektovanje tipskih seoskih kuća i stvaranje uslova za pokretanje razvoja "zelenog" turizma u zaštitnoj zoni Parka.

4.4. Zadaci i aktivnosti na izgradnji mreže saobraćajnica i regulisanju saobraćaja

1) Rekonstrukcija i izgradnja prioritetnih putnih pravaca:

- Izgradnja ulice od vile "Nikola" do hotela "JAT".(planirano u 2009. godini nije urađeno).

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
SO Raška: 1.300.000,00	SO Raška,

2) Izgradnja javnih parkinga na izgrađenim turističkim lokalitetima

Prioritetnim radovima urediti javne parkinge u TC Suvo Rudište i odmarališta duž glavnih pristupnih saobraćajnica, kao i garažnog prostora u turističkom centru Kopaonik (planirano u 2009.g. nije urađeno).

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
SO Raška i Brus : 1.000.000,00	SO Raška i Brus,
Korisnici : 10.000.000,00	Korisnici

4.5. Zadaci i aktivnosti na izgradnji komunalne infrastrukture

1) Vodosnabdevanje

- Projektovanje i izgradnja vodovodnog sistema TC Srebrnac, TC Rendara i naselja Krive Reke.(urađena su potrebna istraživanja i u toku je postupak dobijanja eksploatacionog prava vrela Minine reke).

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioc i aktivnosti:</u>
SO Brus:	8.000.000,00	SO Brus.

2) Kanalisanje otpadnih voda

- Sanacija i dogradnja postojećeg kanalizacionog sistema TC Suvo Rudište. Projekat urađen. Iniciranje njegove realizacije u saradnji sa nadležnim državnim institucijama.(posao prenet iz 2009. godine)

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršilac aktivnosti:</u>
Korisnici NPK :	3.000.000,00	SO Raška,
SO Raška:	3.000.000,00	Korisnici NPK,
Budžet, donacije:	4.000.000,00	Preduzeće.

- Projektovanje i početak izgradnje kanalizacionog sistema TC Srebrnac – TC Rendara – naselje Kriva Reka.(nastavak radova iz 2009. godine).
Postoje Odluke o sistemskom načinu rešavanja odvođenja otpadnih voda sa teritorije Parka, u kome učestvuju veći broj korisnika tog dela Parka.

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršilac aktivnosti:</u>
SO Brus :	3.000.000,00	SO Brus,
		Korisnici NPK,
		Preduzeće.

3) Otpad

- Održavanje i kontrola sistema sakupljanja odlaganja i transporta čvrstog komunalnog otpada sa teritorije NP Kopaonik koji je ranije uspostavljen, i razmotriti mogućnost primarne selekcije čvrstog otpada.

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioc i aktivnosti:</u>
SO Raška i Brus:	1.500.000,00	SO Raška i Brus,
		Preduzeće.

4) Sistem komunikacija

Postavljanje novih telekomunikacionih uređaja u Krivoj reci, Brzeću i Lisini kojim će se najveći deo prostora Parka pokriti signalom mobilne telefonije i poboljšati komunikacija Čuvarske službe Parka.

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioци aktivnosti:</u>
Telenor: 8.000.000,00	Telenor,
Telekom Srbija: 5.000.000,00	Telekom Srbija.
VIP 5.000.000,00	VIP

4.6. Zadaci i aktivnosti na izgradnji rekreativne infrastrukture

1) Nastavak izgradnje pešačkih staza

- Uređenje pešačke staze od Oštrog krša do Đurkovice

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioци aktivnosti:</u>
Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja: 500.000,00	Preduzeće,
Sopstvena sredstva: 400.000,00	

2) Uređenje izletišta Đurkovicа

Izletište će upotpuniti turističku ponudu Nacionalnog parka Kopaonik a prostor je otvoren izgradnjom asfaltnog puta pored samog lokaliteta. Lokalitet je na samoj ivici nacionalnog parka i u funkciji je planiranog punkta na ulazu u Nacionalni park i saradnje sa lokalnim stanovništvom.

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioци aktivnosti:</u>
Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja: 550.000,00	Preduzeće.
Sopstvena sredstva: 300.000,00	

2) Postavljanje informativnih oznaka

Uraditi projekat i isti realizovati u skladu sa važećim pravilnikom o informativnim oznakama na teritoriji Nacionalnog parka Kopaonik.

<u>Planirana sredstva:</u>	<u>Izvršioци aktivnosti:</u>
Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja: 3.160.000,00	Preduzeće.
Sopstvena sredstva: 1.000.000,00	

2) Održavanje postojećih uređenih rekreativnih staza i izletišta.

- Metode,
- Kadijevac,
- Malo metode,
- Đorov most.
- Vodopad Jelovarnik

Planirana sredstva:

Sopstvena sredstva:

600.000,00

Izvršioci aktivnosti:

Preduzeće.



3) Izgradnja i rekonstrukcija žičara i ski staza u TC Suvo Rudište.

Iniciranje izgradnje žičara koje bi povezivale naselja van teritorije Nacionalnog parka sa postojećim sistemom skijališta i ski staza kako bi se pokrenuo razvoj turizma u zaštitnoj zoni.

- Rekonstrukcija ski lifta Marine vode
- Rekonstrukcija langlauf staze Crvene bare

Planirana sredstva:

JP "Skijališta Srbije" 150.000.000,00

Izvršioci aktivnosti:

JP "Skijališta Srbije"

4.7. Zadaci i aktivnosti na sanaciji područja

- 1) Sanacija novoizgrađenih ski staza kao i prostora degradiranog izgradnjom veštačke akumulacije i sistema za veštačko osnežavanje.
- 2) Sanacija zaštitnih pojaseva javnih puteva na teritoriji Parka - radovi podrazumevaju nivelaciju, zatravnjivanje i ozelenjavanje putnog i zaštitnog pojasa i uređenje ivice šume (nastavak radova iz 2008. godine);

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva	300.000,00	Preduzeće,
SO Raška i Brus:	300.000,00	SO Raška i Brus.
JP"SkijalištaSrbije"	1.500.000,00	JP "Skijališta Srbije"

1) Završetak uklanjanja neeksplozivnih materijala na lokalitetu Crkvine

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	100.000,00	Centar za uklanjanje mina,
Centar za ukl. ne. min:	85.000.000,00	MUP.
Donacije		Preduzeće

5.0. ZADACI I AKTIVNOSTI NA REALIZACIJI POSEBNIH PROGRAMA KOJI SU U FUNKCIJI USPEŠNOG UPRAVLJANJA NACIONALNOG PARKA

5.1. Mere i uslovi

Radi usaglašavanja razvojnih programa iz oblasti turizma sa zaštitom posebnih vrednosti Parka i obezbeđivanja uslova za ostvarivanje funkcija Parka, neophodno je:

- Uvažavanje uslova i potreba zaštite prirode i graničnih kapaciteta korišćenja;
- Racionalizacija korišćenja postojećih kapaciteta i organizovanju specifične ponude na bazi prirodnih, kulturno - istorijskih i rekreativnih potencijala Parka;
- Vremensko usaglašavanje sa izradom odgovarajućih planskih akata, i izgradnja pratećih objekata komunalne i rekreativne infrastrukture;
- Uključivanje lokalnog stanovništva u razvojne projekte.

5.2. Zadaci i aktivnosti na razvoju turizma

1) Sprovođenje programa turističke ponude područja.

- Realizacija programa rekreativne ponude Parka - Preduzeće će, u saradnji sa svim korisnicima Parka organizovati pešačke ture po posebnom programu sa akcentom na ture do naselja u zaštitnoj zoni radi rasterećenja centralnog dela Nacionalnog parka i uključivanja lokalnog stanovništva u turističku ponudu Kopaonika.

2) Razvoj seoskog turizma.

- Inicirati izgradnju etno – sela i razvoj Programa eko-turizma radi uspostavljanja mreže novih turističkih lokaliteta u zaštitnoj zoni, kako bi se smanjio pritisak turista na teritoriju Nacionalnog parka.
- Inicirati formiranje zemljoradničkih i turističkih zadruga u zaštitnoj zoni radi organizovanja proizvodnje zdrave hrane sa prepoznatljivim brendom kao i organizovanje turističke ponude.

3) Preko nadležnih inspekcija nastaviće se kontrola primene standarda i normativa turističkih, smeštajnih i ugostiteljskih usluga.

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Nadležna ministarstva	200.000,00	Nadležna ministarstva,
Sredstva SO Raška i Brus:	100.000,00	SO Raška i Brus,
Sopstvena sredstva:	100.000,00	Preduzeće.

5.3. Zadaci na razvoju kulturno - obrazovnih i informativno - propagandnih aktivnosti

1) Izvođenje specifičnih vaspitno – obrazovnih programa kao samostalnih aktivnosti parka.

Organizovaće se:

- Upoznavanje sa prirodnim vrednostima i kulturno istorijskim nasleđem Parka i njegovim okruženjem (poseta rezervatima i drugim zaštićenim dobrima);
- Letnje škole (Tražimo biljke - lekovite, jestive, otrovne i dr; -Kurs ishrane u prirodi);
- Organizovanje popularnih predavanja po školama širom Srbije i za posetioce Parka (Flora NP Kopaonik, Vegetacija i ekosistemi NP Kopaonik, Ugrožena fauna NP Kopaonik i slično);
- Organizovanje kursa za čuvare volontere u Nacionalnom parku Kopaonik.

Realizacija nekih od ovih programa zavisiće od interesovanja drugih institucija (škole, udruženja, turističke organizacije).



<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	700.000,00	Preduzeće, Zainteresovane institucije

2) Organizovanje posebnih tradicionalnih manifestacija

Utvrđen je kalendar svih tradicionalnih manifestacija na području Parka ("Ekokviz", sabor za dan Svetog Metodija, sabor za dan Svetog Prokopija, susreti Parkova, sportska takmičenja i dr), prema kome će se organizovati navedene manifestacije. Manifestacije koje se dešavaju na prostoru a nisu u organizaciji Preduzeća podržaće se u javnosti i obogatiti sadržajima popularizacije i prezentacije Parka.

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioci aktivnosti</u>
Sopstvena sredstva:	500.000,00	Preduzeće,



3) Izdavanje posebnih edicija Parka i informativno – propagandnog materijala.

- Priprema materijala za štampanje vodiča "Flora Kopaonika".
- [tampanje prospekata o pešačkim rutama i pojedinim lokalitetima.

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioci aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	700.000,00	Preduzeće.

5.4. Saradnja

1) Organizovano i profesionalno udruživanje nacionalnih parkova Srbije i drugih zainteresovanih parkova iz okruženja

Osnovni ciljevi udruživanja jesu zastupanje zajedničkih interesa, objedinjavanje prezentacije parkova u zemlji i inostranstvu i profesionalnog korišćenja i razmene iskustava.

2) Saradnja sa nevladinim organizacijama

Nastaviće se saradnja sa nevladinim organizacijama koje će pomagati promociju Kopaonika i učestvovati u rešavanju konkretnih stručnih problema.

3) Međunarodna saradnja

Preko "EUROPARC" federacije, čiji smo članovi, održavaće se saradnja i uspostavljaće se nova sa nacionalnim parkovima Evrope.

4) Saradnja sa lokalnim stanovništvom

- Uključivanje lokalnog stanovništva u Volontersku čuvarsku službu,
- Uključivanje lokalnog stanovništva u sve manifestacije koje organizuje Park,
- Inicirati gajenje vrsta koje su prilagođene datom području čime bi se očuvala njihova prirodna staništa.

5) Koordinacija i saradnja sa korisnicima područja Nacionalnog parka.

Na području Parka još uvek deluje veći broj privrednih i neprivrednih subjekata, čije aktivnosti često nisu usklađene ni prilikom planiranja ni pri realizaciji definisanih zadataka. Iz tih razloga nema povratnih informacija kako za rešavanje ključnih problema Turističkog centra Kopaonik, tako ni za strateška akta Preduzeća. Aktivnosti Parka moraju biti u međuzavisnosti sa razvojem opština Raška i Brus i svih korisnika Turističkog centra Kopaonik.

Uspostavljanjem saradnje sa svim subjektima čije su aktivnosti od interesa za područje Parka, uključujući i sve značajne međunarodne organizacije i nevladine organizacije, koje su voljne da se angažuju na problematici Parka - koordiniraće se u okviru toga i svi značajni poslovi korisnika područja Parka.

6) Saradnja sa informativnim glasilima i stručnim časopisima

Sarađivaće se sa lokalnim, regionalnim i republičkim medijima koji će obavestavati o događajima u Parku i pružati podršku planovima Parka.

Nastaviće se saradnja sa časopisima: "Trag", "[umarstvo", "Ekologika", "Lovačke novine", i "Bionet".

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršioc i aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	200.000,00	Preduzeće.

5.5. Naučno istraživački rad

Iniciranje naučnih istraživanja kod referentnih ustaova koja bi bila od zajedničkog interesa a u funkciji boljeg upravljanja prostorom Nacionalnog parka Kopaonik.

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršiocu aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	500.000,00	Preduzeće.

6.0. POSEBNI POSLOVI I ZADACI PREDUZEJA

1) Preduzeće će kao i u proteklom periodu posebnu pažnju posvetiti:

- Razvoju profesionalne čuvarske službe, stručno usavršavanje nadzornika;

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršiocu aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	300.000,00	Preduzeće.

- **Uređenje objekata na terenu,**
- Tehničko opremanje čuvarske i stručne službe,
- Nabavka HTZ opreme,

<u>Planirana sredstva</u>	<u>Izvršiocu aktivnosti</u>
Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja: 4.900.000,00	Preduzeće.
Sopstvena sredstva: 16.000.000,00	

- Razvoju dobrovoljne čuvarske službe angažovanjem i formiranjem udruženja ljubitelja prirode, društva mladih i dece, prvenstveno iz okolnih opština ali i iz sela na obodu Nacionalnog parka;

<u>Planirana sredstva:</u>		<u>Izvršiocu aktivnosti:</u>
Sopstvena sredstva:	150.000,00	Preduzeće.

3) Obezbeđivanje stručnog kadra po novoj sistematizaciji kao i podrške stručnih i nadležnih institucija i materijalnu osnovu rada.

7.0. SISTEM I IZVORI FINANSIRANJA

Osnovni izvori finansiranja poslova, zadataka i aktivnosti utvrđenih ovim programom ostvaruju se iz:

- Buxeta Republike Srbije,
- Sopstvenih sredstava, (iz delatnosti preduzeća i ekološke rente)
- Buxeta opština sa područja Nacionalnog parka
- Republičkih fondova i
- Donacija

8.0. ZAVR[NE ODREDBE

Godišnji program upravljanja Nacionalnim parkom se sprovodi neposredno, ali predstavlja i okvir i uslov za izradu normativnih akata, sektorskih programa i planova, akata o uređenju prostora, projekata, stručnih osnova i drugih dokumenata, koja se neposredno realizuju.

Preduzeće koordinira sprovođenje programa u celini i izvršava poslove i zadatke utvrđene zakonima, aktima o osnivanju, poverenim zadacima i godišnjim programima rada u skladu sa ovim programom.

Program je obavezan za sve subjekte koji gazduju prirodnim i drugim dobrima na području Parka i obavljaju razne delatnosti, (korisnici dobara i drugi), u skladu sa zakonima i propisima.

Godišnjim planovima i programima se utvrđuje obim i vrsta poslova, izvori i visina sredstava, obrađivači, odnosno učesnici u realizaciji zadataka i delatnosti i dr.

15. 12. 2009. godine
KOPAONIK

JP "NACIONALNI PARK KOPAONIK"
D I R E K T O R
Milovanović dr Bojan